

TOIMINTAKERTOMUS 2012

Vuosi 2012 oli Suomen tiedekustantajien liiton yhdeksästoista toimintavuosi. Liitto toimi strategiansa mukaisesti tieteellistä julkaisutoimintaa harjoittavien yhteisöjen yhteistyöjärjestönä, valvoi jäsentensä etuja ja oikeuksia, pyrki lujittamaan tieteellisten julkaisujen asemaa, edistämään liiton jäsenten välistä yhteistyötä ja tukemaan kansainvälistä kanssakäymistä. Erityisesti liitto tarjosi koulutusta tiedekustantamiseen liittyvissä asioissa, jakoi apurahoja ja palkintoja sekä huolehti jäsentensä eduista tekijänoikeuskysymyksissä ja muuttuvalla tiedekustantamisen kentällä.

Vuoden mittaan ajankohtaisia keskustelunaiheita tiedeyhteisössä olivat muun muassa sähköinen julkaiseminen, hyvä tieteellinen käytäntö ja tutkimusetiikka sekä kotikielisen tiedekustantamisen merkitys ja toimintaedellytykset. Liitto otti nämä teemat huomioon edunvalvontatoiminnassaan, koulutusohjelmassaan ja apurahapäätöksissään. Liitto antoi myös näitä asioita koskevia lausuntoja ja osallistui valmistelevien työryhmien työskentelyyn.

Vuonna 2012 liiton toiminta eriytettiin Tieteellisten seurain valtuuskunnan toiminnasta. Liiton sihteeri vaihtui. Liiton taloudellinen tilanne oli vakaa.

Jäsenistö

Liiton jäseneksi voi sääntöjen mukaan liittyä jokainen Suomessa tieteellistä julkaisutoimintaa harjoittava oikeuskelpoinen yhteisö tai rekisteröity säätiö, jonka liiton hallitus hyväksyy jäseneksi.

Liiton jäsenmäärä 31. joulukuuta 2012 oli 92. Jäsenmäärä pysyi samana kuin edellisenä vuonna.

Jäseniä olivat:

Dendrologian Seura – Dendrologiska
Sällskapet
Diakonian tutkimuksen seura
Edistyksellinen tiedeliitto
Ekonomiska Samfundet i Finland
Ethnos
Eurooppalaisen filosofian seura

Gaudeamus Helsinki University Press
Geologian tutkimuskeskus
Hallinnon tutkimuksen seura
Historian Ystävien Liitto
Historiska föreningen
Informaatiotutkimuksen yhdistys
Ius Gentium

Kasvinsuojeluseura
 Kirjallisuudentutkijain seura
 Klassillis-filologinen yhdistys
 Kotikielen Seura
 Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
 Kustannus Oy Duodecim
 Lapland University Press/Lapin
 yliopistokustannus
 Liikuntatieteellinen seura
 Luonnonfilosofian seura
 Metsäntutkimuslaitos
 Nuorisotutkimusseura
 Porthan-Seura
 Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys
 SFS Fysiikan Kustannus
 Siirtolaisuusinstituuttisäätiö
 Skepsis
 Societas pro Fauna et Flora Fennica
 Sosiaalipoliittinen yhdistys
 Suomalainen Lakimiesyhdistys
 Suomalainen Lääkäri-seura Duodecim
 Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura
 Suomalais-Ugrilainen Seura
 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
 Suomen Antropologinen Seura
 Suomen Biologian Seura Vanamo
 Suomen Eksegeettinen Seura
 Suomen elokuvatutkimuksen seura
 Suomen eläin- ja kasvitieteen
 julkaisutoimikunta
 Suomen Estetiikan Seura
 Suomen Filosofinen Yhdistys
 Suomen Geologinen Seura
 Suomen Hammaslääkäriliitto
 Suomen Hammaslääkäri-seura Apollonia
 Suomen Historiallinen Seura
 Suomen Itämainen Seura
 Suomen Kasvatustieteellinen Seura
 Suomen keskiajan arkeologian seura
 Suomen Kielen Seura
 Suomen kielitieteellinen yhdistys
 Suomen kirkkohistoriallinen seura
 Suomen Kouluhistoriallinen Seura
 Suomen Lääketieteen Historian Seura
 Suomen Maantieteellinen Seura
 Suomen Merihistoriallinen Yhdistys
 Suomen Metsätieteellinen Seura
 Suomen Naistutkimuksen Seura
 Suomen Psykologian Seura
 Suomen Sammalseura
 Suomen Sieniseura
 Suomen Sukututkimusseura
 Suomen Tieteellinen Kirjastoseura
 Suomen tieteen- ja teknologian tutkimuksen
 seura
 Suomen Tribologiayhdistys
 Suomen urheiluhistoriallinen seura
 Suomen ympäristöoikeustieteen Seura
 Svenska litteratursällskapet i Finland
 Säteilyturvakeskus
 Taidehistorian Seura
 Taideteollinen korkeakoulu
 Taloustieto Oy
 Tampereen teknillinen yliopisto
 Tampere University Press
 Teatterikorkeakoulu
 Tekniikan Historian Seura THS
 Teologinen Julkaisuseura
 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 Tiedotusopillinen yhdistys TOY
 Tulevaisuuden Tutkimuksen Seura
 Turun Historiallinen Yhdistys
 Tutkijaliitto
 Työterveyslaitos
 Työväen historian ja perinteen tutkimuksen
 seura
 Tähtitieteellinen yhdistys Ursa
 Uusfilologinen yhdistys
 Valtiotieteellinen yhdistys
 Osuuskunta Vastapaino
 The Westermarck Society
 Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos
 Yhdyskuntasuunnittelun seura

Liiton jäsenmaksu vuonna 2012 oli 50 euroa.

Tiedotus ja viestintä

Liiton tilaisuuksista, apurahoista ja koulutuksesta tiedotettiin jäsenistölle jäsenkirjeessä, sähköpostilistalla sekä liiton verkkosivuilla (<www.tiedekustantajat.fi>). Sivuilta löytyivät myös jäsenluettelo yhteystietoineen, liiton suosittelien kustannussopimusten mallit, apurahahakemuslomakkeet tulostettavassa ja verkossa täytettävässä muodossa, sekä liiton antamia lausuntoja ja seminaarien aineistoja.

Alkuvuoteen 2012 saakka liitto osti verkkopalvelut Tieteellisten seurain valtuuskunnalta (TSV). Liiton eriyttäessä toimintansa TSV:n toiminnasta verkkopalvelut tilattiin Zoner Oy:ltä, jonka webhotelliin liiton kotisivut siirrettiin huhtikuussa 2012. Kotisivujen ylläpidosta vastasi liiton sihteeri.

Vuosikokous

Liiton sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 23. huhtikuuta 2012 Tieteiden talossa Helsingissä. Edustettuna oli 15 jäsenyhteisöä. Kokouksessa julkistettiin Suomen tiedekustantajien liiton helmikuussa 2012 haussa olleiden apurahojen saajat. Lisäksi vuosikokouksessa julkistettiin liiton myöntämä 5000 euron kannustuspalkinto *Tieteen kieli – Vetenskapens språk* -hankkeelle. Hanketta esitteli *Kulttuurintutkimus*-lehden päätoimittaja, kustannustoimittaja Riitta Koikkalainen.

Vuosikokouksessa johtaja Iris Schwanck ja projektipäällikkö Nina Paavolainen FILL:stä kertoivat Suomen valmistautumisesta Frankfurtin kirjamessuihin 2014, jolloin Suomi on messujen teemamaa. Keskustelussa todettiin, että tiedekustantamisen ja sen toteuttajien näkyminen messuilla olisi suotavaa.

Hallitus ja toimihenkilöt

Suomen tiedetoimittajien liiton hallitukseen kuuluivat 1.1.–23.4.2012 Pertti Hakala, Johanna Ilmakunnas, Esko M. Laine, Anne Mäntynen, Raimo Parikka, Pauliina Raento, Pekka Rantanen, Minna Ruckenstein ja Martti Teikari.

Hallituksesta olivat vuonna 2012 erovuorossa Pertti Hakala, Esko M. Laine ja Minna Ruckenstein. Hakalaa ei sääntöjen mukaan voinut enää valita uudelleen, sen sijaan Laine ja Ruckenstein valittiin vuosikokouksessa uudelleen kolmivuotiskaudeksi 2012–2015. Uutena jäsenenä hallitukseen valittiin Lea Purhonen Suomalaisesta Lakimiesyhdistyksestä.

Hallitukseen kuuluivat valintojen jälkeen 23.4. – 31.12.2012 (toimikausi merkitty sulkuihin):

- Johanna Ilmakunnas, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (2007–2010; 2010–2013)
- Esko M. Laine, Teologinen Julkaisuseura (2009–2012; 2012–2015)
- Anne Mäntynen, Kotikielen seura (2011–2014)
- Raimo Parikka, Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura (2010–2013)
- Pauliina Raento, Suomen Maantieteellinen Seura (2008–2011; 2011–2014)

- Pekka Rantanen, The Westermarck Society (2010–2013)
- Minna Ruckenstein, Suomen Antropologinen Seura (2009–2012; 2012–2015)
- Martti Teikari, Kustannus Oy Duodecim (2008–2011; 2011–2014)
- Lea Purhonen, Suomalainen Lakimiesyhdistys (2012–2015)

Hallituksen puheenjohtajana toimi Pauliina Raento ja varapuheenjohtajana Martti Teikari.

Hallituksella oli vuoden aikana kolme kokousta. Lisäksi asioita käsiteltiin sähköpostitse.

Hallituksen työvaliokunnan muodostivat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, Raimo Parikka ja Martti Teikari. Koulutusvaliokuntaan kuuluivat Pauliina Raento, Esko M. Laine, Minna Ruckenstein ja Lea Purhonen. Sihteeri osallistui molempien valiokuntien työskentelyyn.

Liiton sihteerinä toimi lokakuuhun saakka fil. maist. Eeva-Liisa Aalto. Aallon siirtyessä eläkkeelle hänen tilalleen valittiin fil. maist. Hannu Linkola. Väistyvä sihteeri perehdytti uuden sihteerin työhönsä järjestämällä muun muassa tapaamisen Kopioston henkilökunnan kanssa.

Taloudenhoitajaksi valittiin Satu Kumlin TSV:sta. Tilintarkastajana toimi KHT Anne Vuorio ja varatilintarkastajana Oy Ernst & Young Ab. Toiminnantarkastajana toimi dosentti Mikko Ketola ja varatoiminnantarkastajana kustannuspäällikkö Teijo Makkonen.

Apurahat

Liitto myönsi saamistaan kopiointikorvauksista vuonna 2012 kaikkiaan 17 apurahaa, yhteensä 29 800 euroa. Apurahoista kuusi myönnettiin helmikuun apurahahaun yhteydessä (12 400 €) ja 11 lokakuun apurahahaussa (17 400 €).

Apurahoja saivat seuraavat organisaatiot:

- Edistyksellinen tiedeliitto, 1 800 euroa laite- ja ohjelmistohankintaan
- Eurooppalaisen filosofian seura, 2 500 euroa kulttuuritapahtumiin ja messujen osallistumiskuluihin
- Kotimaisten kielten keskus, 2 500 euroa Helsingin kirjamessejen 2012 osallistumiskuluihin
- Psykologia-lehti, 3 000 euroa sähköisen julkaisemisen kehittämiseen
- Siirtolaisuusinstituutti, 1 300 euroa laite- ja ohjelmistohankintaan ja 1 200 euroa sähköisen julkaisemisen kehittämiseen
- Suomalais-Ugrilainen Seura, 1 300 euroa laitehankintaan
- Suomen Biologinen Seura Vanamo, 350 euroa ohjelmistohankintaan
- Suomen itämainen Seura, 1 000 euroa sähköisen julkaisemisen kehittämiseen
- Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura, 1 600 euroa laitehankintaan
- Suomen Maantieteellinen Seura, 1 200 euroa kokousmatkakuluihin
- Tampere University Press, 2 500 euroa osallistumiseen Hgin ja Tampereen kirjamesseille 2012
- Teatterikorkeakoulun julkaisu- ja toimikunta, 3 000 euroa sähköisen julkaisemisen kehittämiseen
- Tiedotusopillinen yhdistys TOY, 1 500 euroa sähköisen julkaisemisen kehittämiseen
- Tutkijaliitto, 1 800 euroa laite- ja ohjelmistohankintaan

- Virittäjä, Kotikielen Seuran aikakauslehti, 250 euroa ohjelmistohankintaan
- Yhdyskuntasuunnittelun Seura (YS-lehti), 3 000 euroa sähköisen julkaisemisen kehittämiseen

Liiton apurahat on tarkoitettu julkaisutoiminnan kehittämiseen. Vuonna 2012 niitä myönnettiin muun muassa laite- ja ohjelmistohankintoihin, koulutukseen ja sähköiseen julkaisemiseen. Apurahoja jaettaessa etusijalla olivat ne hakijat, joiden Kopiosto-valtakirja oli liitolla. Apurahoja ei myönnetty yksittäisiin kirjahankkeisiin, niitä vastaaviin julkaisuhankkeisiin tai sellaiseen seuratoimintaan jonka yhteyttä kustannustoimintaan ei selvästi kyetty osoittamaan. Myöskään taannehtivaa aineiston digitointia ei tuettu.

Apurahojen saajilta edellytettiin raportointia apurahan käytöstä puolen vuoden sisällä sen nostamisesta.

Palkinnot

Vuoden tiedekirja -palkinto 2012 jaettiin 9. tammikuuta 2013. Palkinnon sai professori Kirsi Vainio-Korhonen teoksestaan *Ujostelemattomat. Kättilöiden, synnytysten ja arjen historiaa* (WSOY). Palkinto oli suuruudeltaan 10 000 euroa. Kunniamaininnan (2 500 euroa) saivat professori Veli-Pekka Lehtola teoksestaan *Saamelaiset suomalaiset. Kohtaamisia 1896–1953* (SKS) ja tutkijatohtori, dosentti Annamari Vänskä teoksestaan *Muodikas lapsuus. Lapset mainoskuviissa* (Gaudeamus).

Vuoden 2012 palkintoraatiin kuuluivat oikeushistorian dosentti Mia Korpiola Helsingin yliopiston tutkijakollegiumista, ruokakulttuurin professori, sosiologi Johanna Mäkelä Helsingin yliopistosta ja bakteriologi Matti Sarvas, joka on Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen emeritusprofessori. Raadin sihteerinä toimi TSV:n tiedotuspäällikkö Ilari Hetemäki.

Vuodesta 1989 alkaen jaettu palkinto rahoitettiin liiton saamista kopiointikorvauksista. Palkinnon tarkoituksena on kiinnittää suuren yleisön huomiota Suomessa julkaistavaan kiinnostavaan, korkeatasoiseen tieteelliseen kirjallisuuteen.

Koulutus

Liitto edisti jäsenistönsä verkostoitumista järjestämällä seminaareilla ja opintomatkoilla.

Leipzigin kirjamesuille järjestettiin koulutusmatka 15.–18. maaliskuuta 2012. Matkalle osallistui kymmenen jäsenjärjestöjen edustajaa. Matkaa johti dosentti Esko M. Laine.

22. toukokuuta 2012 järjestettiin Helsingissä Tieteiden talolla aamupäiväseminaari, jonka aihe oli ”Julkaisufoorumi, tieteen kieli ja kustantaminen”. Tapahtumassa pohdittiin, miten TSV:n Julkaisufoorumin linjaukset vaikuttavat kotimaiseen tiedekustantamiseen. Pääalustuksen piti Julkaisufoorumin ohjausryhmän puheenjohtaja, kansleri Ilkka Niiniluoto. Sitä kommentoi pääsihteerin Tuomas Lehtonen Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta. Paneelikeskusteluun kotimaisten kielten ja tiedepolitiikan suhteesta osallistuivat Ilona Herlin (Koneen säätö), Anita Lehikoinen (OKM), Pirkko Nuolijärvi (Kotus) ja Katja Valaskivi (Tampereen yliopisto). Puhetta johti Minna Ruckenstein. Yleisöä oli noin 50.

Seminaaria pohjustettiin liiton jäsenistölle suunnatulla kyselyllä, jossa selvitettiin mielipiteitä Julkaisufoorumin linjauksista ja vaikutuksista tieteelliseen julkaisemiseen ja kustannustoimintaan. Kyselyyn vastasi 12 jäsenyhteisöä.

Göteborgin kirjamesuille järjestettiin koulutusmatka 27.–30. syyskuuta 2012. Matkalle osallistui 12 jäsenyhteisöjen edustajaa. Matkanjohtajana toimi Martti Teikari.

Edunvalvonta

Liiton edunvalvontatoiminta vuonna 2012 oli vilkasta. Virallisten edustus- ja lausuntotehtävien lisäksi hallituksen jäsenet seurasivat tiedekustantamisen kenttää aktiivisesti, verkottuivat tahoillaan ja olivat yhteydessä liiton jäsenistöön.

Liitto jatkoi tekijöiden ja kustantajien yhteisen tekijänoikeusjärjestön Kopiosto ry:n jäsenenä vuonna 2012.

Aikaisempien vuosien tapaan liitolla oli edustaja Kopiosto ry:n perustamassa oikeudenhaltijoiden johtoryhmässä, joka neuvottelee kotimaisten tieteellisten artikkeleiden käytön ehdoista ja aineistojen lisensoinnista sekä Elektra-palvelun että vanhemman aineiston digitointiin keskittyneen Peri+ -projektin osalta. Tiedekustantajien liittoa edusti Erkki J. Hollo.

Eeva-Liisa Aalto oli mukana Kopioston työryhmässä, joka valmistelee oppilaitosten digitaalisten aineistojen käyttöä.

Tiedekustantajien liitto maksoi edelleen virtuaalisessa tiedekirjakaupassa Granumissa mukana olleiden jäseniensä osallistumismaksun. Maksuja maksettiin yhteensä 2 580 euroa.

Syyskuussa 2012 liitto vastasi opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntöön, joka koski selvitystä *Tietokirjallisuuden valtioneuvoston kehittämissuunnitelma*. Liitto toivoi, että ministeriö ottaisi ehdotuksissaan huomioon myös tiedekirjallisuuden kustantamisen ja julkaisemisen. Lausunnossa todettiin esitetyt kehittämissuunnitelmat pääosin myönteisiksi, mutta niihin ehdotettiin lisäyksiä liittyen (1) akateemisen kustantamisen (oppi-, tiede- ja tietokirjat) erityisselvitykseen; (2) korkeatasoisten oppikirjahankkeiden tukemiseen; (3) tietokirjallisuuden projektitukeen; (4) tiedepolitiikan tavoitteita koskevan kriittisen keskustelun jatkamiseen, ja (5) kirjoittajakoulutuksen kehittämiseen.

Liitto vastasi syksyllä myös pyyntöön ottaa kantaa Tietokirjallisuuden edistämiskeskukseen tekeillä olleeseen selvitykseen, joka koski tieto- ja oppikirjailijoiden asemaa ja toimintaedellytyksiä sekä suomenkielisten akateemisten oppikirjojen nykytilaa.

Keväällä 2012 liitolle esitettiin lausuntopyyntö Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ja opetus- ja kulttuuriministeriön *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsittelyminen 2012* -ohjeesta. Lausunnon edistäminen jäi kuitenkin sihteerinvaihdoksen jalkoihin.

Muut tapahtumat

Liiton arkisto siirrettiin Kansallisarkistoon. Aineiston luovuttamisesta vastasi Eeva-Liisa Aalto ja sen järjestämisestä fil. maist. Timo Nordlund. Liiton päivittäisarkiston säilyttämisestä ja ylläpidosta vastasi sihteeri.

Keväällä 2012 liitto hankki postilokero-osoitteen PL 518, 00101 Helsinki, josta tehtiin myös liiton virallinen osoite. Postilokeron avain on sihteerillä.

Talous

Liiton taloudellinen tilanne vuonna 2012 oli vakaa.

Liiton tulot kertyivät pääosin kopiointikorvauksista. Niitä saatiin yhteensä 89 365,14 euroa. Jäsenmaksuista kertyi 4 700 euroa. Korkotuottoja määräaikaistilille tallennetuista varoista kertyi 1523,87 euroa. Tilikauden ylijäämä oli 3057,68 euroa. Kopiointikorvausten ylijäämää on kirjattu siirtovelkana 331 480,15 euroa vuodelta 2012.